

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Tiivistelmä:

- 1) Vaikuttavuuden kasvatus rahoituksessa on kannatettavaa
- 2) Muu ammatillinen koulutus ja henkilöstökoulutus säilytettävä
- 3) Osa rahoituskertoimien muutoksia vaatii vielä uudelleen tarkastelua.

Rakennusteollisuus RT pitää yleisesti esitettyjä muutoksia positiivisina, mutta osa muutosehdotuksista edellyttää vielä uudelleen harkintaa. Rahoitusjärjestelmän painotus vaikuttavuuteen on erittäin kannatettava asia. Muu ammatillinen koulutus pitäisi säilyttää koulutusmuotona, koska se täydentää tärkeää osaamista erityisesti kiinteistö- ja rakennusalalla, jossa on paljon erilaisia tehtäviä ja henkilöihin liittyviä täydentäviä pätevyysvaatimuksia. Muu ammatillinen koulutus mahdollistaa tutkinnon osia pienempien osaamiskokonaisuuksien hyödyntämisen vaadittaviin osaamistarpeisiin, esimerkiksi asbestin ja muiden haitta-aineiden turvallinen käsittely. Se vaatii erikoisosaamista, jota ei ole tutkintojen perusteissa.

Rakennusteollisuus RT esittää huolensa jatkuvan oppimisen riittävästä mahdollisuuksista, jos suunniteltujen 100M€:n leikkauksen lisäksi ammatillisen koulutuksen koulutus- ja rahoitusmuotoja karsitaan liian paljon.

Digi-vihreä kaksoisiirtymä edellyttää jatkuvaa oppimista. Energiatehokkuuden edelleen parantaminen edellyttää uusia taitoja, sillä rakennetun ympäristön osuus päästöistä on 35 prosenttia, josta 29 prosenttia tulee rakennusten energian käytöstä. Rakennusteollisuus ja sen yritykset ovat keskeisessä asemassa yrityksiä kuuluu huoltovarmuuden ylläpidossa ja kehittämisessä, joten kriittisen osaamisen ylläpito tulee taata riittävän laajalla lisä- ja täydennyskoulutuksella.

Rakentamisen osuus on 60 prosenttia investoinneista ja 15 prosenttia bruttokansantuotteesta. Joka viides työllisistä saa toimeentulonsa kiinteistö- ja rakentamisalalta tai siihen liittyvistä palveluista. Rakennettu ympäristö muodostaa yli 80 prosenttia kansallisvarallisuudestamme.

Rakennusteollisuus RT on huolissaan hallituksen esityksestä työelämätoimikuntien voimakkaasta karsimisesta alle puoleen nykyisestä, ja laadunvalvontatehtävän poistamisesta. Miten taataan laadunvalvonta jatkossa ammatillisessa koulutuksessa?

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Rakennusteollisuus RT:n mielestä kokeilua koskevat säädösehdotukset vaativat tarkennuksia. RT muistuttaa, että koulutustarjonnan tulee perustua työmarkkinoiden tarpeeseen. Tätä on mahdollista parhaiten tukea yritysten ja koulutuksen järjestäjien välisessä vuoropuhelussa. OKM:n ohjaus ei saa olla liian yksityiskohtaista, jotta työmarkkinoiden tarve säilyy koulutustarjonnan lähtökohtana.

Kokeilusta tulee tehdä vaikuttavuusarviot. Kokeilu tulee toteuttaa niin, että se on mahdollista tarvittaessa keskeyttää ilman suurempia ongelmia. Myös kokeilun ulkopuolisille koulutuksen järjestäjille tulee taata toimintaedellytykset kehittää omaa koulutustarjontaa.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Rakennusteollisuus RT:n pitää rahoitussäädösten muutokset ovat pääosin hyviä. Työllisyyden korostaminen vaikuttavuusrahoituksessa on erityisen kannatettavaa. Rahoitusjärjestelmän laskennallisen rahoituksen päälinjaan Rakennusteollisuus RT esittää 50-25-25 mallia, jossa HE:n mallista siirrettäisiin viisi prosenttiyksikköä suoritusrahoituksesta vaikuttavuusrahoitukseen. Tämä tekisi suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksesta samanarvoista, jolloin rahoituksen ohjausvaikutus koskisi tasapuolisesti niitä.

HE mukaan muu ammatillinen koulutus ja henkilöstökoulutus poistettaisiin. Muu ammatillinen koulutus on erityisen tärkeä kiinteistö- ja rakennusalle, koska toimiala on voimakkaasti säännelty erilaisilla pätevyysvaatimuksilla, joita kaikkia ei voida toteuttaa vain tutkintojärjestelmän koulutustarjonnalla. HE:n perusteluissa muu ammatillinen koulutus ja henkilöstökoulutus eivät ole taloudellisesti merkittäviä, mutta ne ovat kuitenkin kiinteistö- ja rakennusalle tärkeitä. Myöskään kaikkiin tehtäviin ja tarpeisiin ei ole tarjolla tutkinto- tai täydennyskoulutusta korkeakouluissa.

Rakennusteollisuus RT esittää, että muu ammatillinen koulutus ja henkilöstökoulutus säilyvät valtionosuusjärjestelmään kuuluvana. Mikäli muun ammatillisen koulutuksen ja henkilöstökoulutuksen rahoituksesta kuitenkin päätetään luopua, on erittäin tärkeä varmistaa riittävän pitkä siirtymäaika, esimerkiksi viisi vuotta. Lisäksi Rakennusteollisuus RT esittää, että opiskelijamaksut säilytetään henkilöstökoulutuksen ja muu ammatillinen koulutus osalta.

Vaikuttavuusrahoitukseksi esitetään painokertoimia, joissa edeltävän vuoden lopussa ei-työllisinä olleilla painokerroin olisi 1 ja työllisinä olleiden painokerroin olisi 0. Rakennusteollisuus RT:n esittää, että ei-työllisinä olleiden painokertoimen tulisi olla 1 ja työllisinä olleiden painokertoimen tulisi olla esimerkiksi 0,33. Lisäksi yrittäjäyys tulee rinnastua työlliseen.

Hallituksen esityksen mukaan opiskelijavuosien enimmäismääristä päättäminen neljäksi vuodeksi kerrallaan on kohtuuttoman joustamaton nopeasti muuttuviin työelämän osaamistarpeisiin. Rakennusteollisuus RT esittää, että säädöspohjassa tulee mahdollistaa enimmäismäärän muuttaminen esimerkiksi vuosittain.

Koulutuksen järjestäjäkohtainen rahoitus voisi HE:n mukaan laskea uudessa rahoitusjärjestelmässä kolmen vuoden aikana korkeintaan jopa 20,5 prosenttia. Vastaavasti korkeakoulujen uudessa rahoitusmallissa muutos on rajattu kolmeen prosenttiin vuodessa. Rakennusteollisuus RT esittää, että ensimmäiseksi järjestäjäkohtaista muutosrajaa tulisivikin kohtuullistaa enimmillään kolmen prosentin vuosimuutokseen. Toiseksi järjestäjäkohtaisen rahoitusleikkauksen tulee ottaa huomioon myös 100M€:n rahoitusleikkaus vuoden 2025 talousarvioon.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

-

Tilauškoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

Opetushallituksen tutkintojen kustannustietojen keräämisen ongelmana on, että se ei ota huomioon oppimisympäristöjen kustannuksia osana koulutusta. Rakennusteollisuus RT esittää, että tutkintojen kustannuskoreja arvioidaan vielä uudelleen oppimisympäristöjen aiheuttamat kustannukset huomioon ottaen. Esimerkiksi ajoneuvonosturikuljettajan perusosaaminen osana maarakennusalan ammattitutkintoa on hyvin kallista järjestää, ja esityksen mukaan se ollaan siirtämässä kustannusryhmään 2. Myös opiskelijamaksujen osuus täytyy ottaa huomioon kustannuslaskennassa.

Muut kommentit

Hallituksen esitys ei noudata tai ota kantaa kaikkiin hallitusohjelman kirjauksiin, esimerkiksi tilauškoulutuksesta ja oppisopimusten koulutuskorvauksista.

Hallituksen ja OKM:n kielteinen suhtautuminen jatkuvaan oppimiseen ei saa muodostua esteeksi digi-vihreän kaksoisiirtymän investoinneille ja kehitykselle. Elinkeinoelämä on sitoutunut ilmastotavoitteisiin ja tässä onnistuminen edellyttää osaamisen jatkuvaa kehittämistä.

Lehtinen Saku
Rakennusteollisuus RT ry